

חג השבועות - שמות החג

כתב הרב איתן כאדן

חג השבועות - על שום מה?

לחג השבועות לא צוין במקרא תאריך של חודש ויום. קביעת יום החג קשור לפסח ולספירת ימי העומר:

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שָׁבוֹת וּסְפַרְתֶּם תְּהֵינָה. עַד מַחֲרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה' (ויקרא כג)

חג השבועות מכונה בתורה ובדברי חז"ל בשמות אחדים:

- חג השבועות
- יום הביכורים
- חג הקציר
- זמן מתן תורתנו
- עצרת

בלימוד הזה נכיר את השמות השונים של החג, מאיפה הם באים ומשהו מיוחד אודותם.

1. חג השבועותקראו את הפסוקים הבאים וענו על השאלות: **דברים טז: ט – יב**

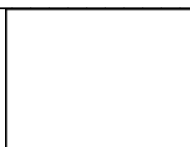
[ט] שִׁבְעָה שָׁבוֹעֹת תִּסְפֹּר-לָךְ מִהַחֵל חֶרְמֶשׁ בְּקֶמֶה תַּחֲלֵל לְסֹפֵר שִׁבְעָה שָׁבוֹעֹת. [י] וַעֲשִׂיתָ חֵג שָׁבוֹעֹת לַה' אֱלֹהֶיךָ מִסֹּת נִדְבַת יִדָּה אֲשֶׁר תִּתֵּן כְּאֲשֶׁר יְבָרַךְ ה' אֱלֹהֶיךָ. [י"א] וְשִׁמַּחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֹתָהּ וּבְנָהּ וּבִתָּהּ וְעַבְדָּהּ וְאִמָּתָהּ וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיִּתּוּם וְהָאֵלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׂכֵן שְׁמוֹ שָׁם. [י"ב] וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וְשִׁמַּרְתָּ וַעֲשִׂיתָ אֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה.

(1) כיצד קוראים לחג הזה בפסוקים האלו?

(2) לפי פסוקים אלו מאיפה בא השם הזה?

(3) לפי פסוק י"א כיצד אני מקיים את המצווה לשמוח בחג?

(4) מהו הקשר בין פסוק י"א ומה שאני אמור לזכור בפסוק י"ב?

2. יום הביכורים

קראו את הפסוקים הבאים וענו על השאלות: במדבר כח: כה – לא

[כה] וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו. [כו] וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעתיכם מקרא קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו. [כז] והקרבתם עולה לריח ניחח לה' פרים בני בקר שנים איל אחד שבעה כבשים בני שנה. [כח] ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרונים לפר האחד שני עשרונים לאיל האחד. [כט] עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים. [ל] שעיר עזים אחד לכפר עליכם. [לא] מלבד עלת התמיד ומנחתו תעשו תמימים יהיו-לכם ונספיהם.

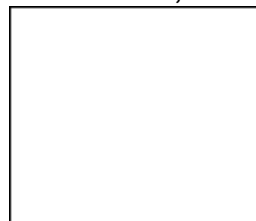
- (1) כיצד חג זה נקרא בפסוקים אלו?
 (2) מלבד השם של החג, מה הפסוקים האלה מלמדים אותנו על החג? (אפשר להסתכל על הקשר הרחב יותר של פסוקים לפני ואחרי....)

- (3) כאשר אדם הביא את הביכורים למקדש הוא היה חייב לקרוא את מקרא הביכורים. קראו בדברים כ"ו ה, י':

[ה] וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי-שם לגוי גדול עצום ורב. [ו] וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה [ז] ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וישמע ה' את קלנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו. [ח] ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאותות ובמפתים. [ט] ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש. [י] ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי ה' והנחתו לפני ה' אלקיך והשתחית לפני ה' אלקיך.

- (4) על איזה סיפור היסטורי מספרים במקרא זה?
 (5) מדוע, לדעתכם, סיפור זה שייך למעמד הבאת הביכורים?

* ראוי לציין כי חג השבועות הוא רק תחילת עונת הביכורים, הנמשכת עד חנוכה. למעשה, רוב העם הביא את הביכורים בזמן העליה לרגל בחג הסוכות.

3. חג הקציר

קראו את הפסוקים הבאים וענו על השאלות: שמות כג: יד – יט

[יד] שלש רגלים תחג לי בשנה. [טו] את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריקם. [טז] וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה וחג האסף בצאת השנה באסף את מעשיך מן השדה. [יז] שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדן ה'. [יח] לא תזבח על חמץ דם זבחי ולא ילין חלב חגי עד בקר. [יט] ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו.

1) לפי פסוקים אלו, כיצד קוראים לשבועות ולשאר שלושת הרגלים?

---

2) בפסוקים האלו - איזה פן של החג מודגש: היסטורי, לאומי, חקלאי? הסבר.

---

3) חג הקציר נותן גם רקע למצוות סוציאליות כמו מתן צדקה לנצרכים. עיינו בויקרא כג: 22:

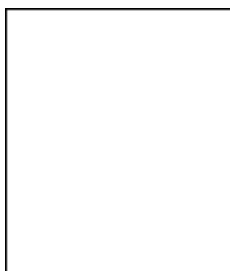
[כב] ובקצרכם את-קציר ארצכם לא-תכלה פאת שדך בקצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני ה' אלקיכם.

4) איזה מצוות אנו חייבים לקיים בעת אסיפת היבול?

---

5) מדוע התורה מזהירה אותנו על מצוות אלו בהקשר החגים?

---

4. זמן מתן תורתנו

יש לציין, שבמקרא לא נזכר מועד (התאריך) של מתן תורה, אך חז"ל חישובו וקבעו את התאריך בהסתמך על הפסוקים:

[א] בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינַי [ב] וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר (שמות י"ט).

עכשיו... קראו את שמות י"ט: ט"ז - י"ט (1)

[טז] וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיט הַבֶּקָר וַיְהִי קֶלֶת וּבָרְקִים וַעֲנַן כָּבֵד עַל הָהָר וְקָל שֹׁפָר חָזַק מְאֹד וַיַּיָּחֲד כָּל-הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה. [יז] וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹקִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְּצוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר. [יח] וְהָרַם סִינַי עָשָׂן כְּלוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׂנוּ כְּעֹשֶׁן הַכֹּבֶשֶׁן וַיַּיָּחֲד כָּל הָהָר מְאֹד. [יט] וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזַק מְאֹד מֹשֶׁה יִדְבֵּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל.

(2) כתבו פה כיצד התורה מתארת את מעמד הר סיני:

2) כיצד הייתם מרגישים להיות במעמד זה?

3) רבי מנחם מנדל מקוצק היה אומר: "חג השבועות נקרא 'זמן מתן תורתנו' ולא

'זמן קבלת תורתנו', משום שנתנית התורה היתה בשווה לכל ישראל" כנגד זה קבלת התורה איננה בשווה אצל כל אדם מישראל: כל אחד מקבל את התורה לפי ערכו ולפי השגותיו." כתבו במלים שלכם מה כוונת רבי מנדל:

4) האם אתם מסכימים לדבריו? הסבר.

5. עצרת

חז"ל קראו לשבועות "עצרת": "בארבעה פרקים העולם נדון: בפסח על התבואה **בעצרת על פירות האילן**, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון ובחג נדונים על המים." (משנה מסכת ראש השנה א: ב)

(1) מה פירוש המילה

עצרת?

(2) מדוע, לדעתכם זהו שם מתאים לחג השבועות?

אליהו והצייד

פעם הלך אליהו הנביא בדרך ופגש אדם פוחז וקל-דעת. החל האיש ללעוג לאליהו: "אתה כל היום לומד תורה, ואילו אני עושה חיים ונהנה מתענוגות העולם".

אמר לו אליהו: "בני, אבל מה תענה ביום-הדין, כשישאלו אותך למה לא למדת תורה?".

צחק האיש: "מזה אני לא מפחד. אענה, שלא נתנו לי שכל ובינה ללמוד תורה".

שאלו אליהו: "ממה אתה מתפרנס?"

השיב האיש: "אני צד עופות ודג דגים".

שאלו אליהו: "איך אתה עושה זאת?"

הסביר האיש: "אני לוקח פשתן, עושה ממנו חוטים חזקים, מכין

מלכודות ורשתות

ובאמצעותן צד את העופות ודג את הדגים".

שאלו אליהו: "מי לימדך להכין מלכודות ורשתות?"

אמר האיש: "מן השמים נתנו לי בינה ודעת".

אמר לו אליהו: "אם נתנו לך בינה ודעת להכין מלכודות ורשתות, ונתנו לך שכל כדי לצוד

עופות ולדוג דגים - כל-שכן שנתנו לך שכל ובינה כדי להבין את דברי התורה, שעליהם

נאמר: 'כי קרוב אליך הדבר מאד'. אם רק תרצה - תוכל גם אתה ללמוד תורה".

נגעו דבריו של אליהו בליבו של האיש ופרץ בבכי. אמר לו אליהו: "אל תבכה, אתה עוד

יכול ללמוד תורה. איך הדבר תלוי אלא ברצונך". על פי תנחומא וילך ג; ילקוט שמעוני

סוף פרשת ניצבים (מאתר מורשת)

